

U.G. 3rd Semester Examination - 2019

SANSKRIT

[GENERIC ELECTIVE]

Course Code : SANH-GE-T-I (A&B)

Full Marks : 60

Time : 2½ Hours

*The figures in the right-hand margin indicate marks.**Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.***Answer all questions from Group-A or Group-B.**

GROUP-A

(Basic Sanskrit)

1. Answer any ten questions: 2×10=20

যে-কোনো দশটি প্রশ্নের উত্তর দাও :

i) Decline:

শব্দরূপ লেখ :

- a) अस्मद् in first case-ending plural.

अस्मद्-प्रथमा विभक्तिर बहुवचन।

- b) एतद् (स्त्री) in third case-ending singular.

एतद् (स्त्री)-तृतीया विभक्तिर एकवचन।

[Turn Over]

ii) Conjugate:

ধাতুরূপ লেখ :

a) $\sqrt{\text{কৃ}}$ in लट् first person plural.

$\sqrt{\text{कृ}}$ -लट् উত্তমপুরুষ বহুবচন।

b) $\sqrt{\text{श्रु}}$ in लट् third person dual.

$\sqrt{\text{श्रु}}$ -लट् প্রথমপুরুষ দ্বিবচন।

iii) Join Sandhi:

সন্ধিযুক্ত কর :

a) मधु + ऋते

b) ग्रभो + एहि

iv) Disjoin Sandhi:

সন্ধিবিচ্ছেদ কর :

a) सद्योजातः

b) नीरसः

v) Give the resulting forms:

পরিণিষ্ঠিত রূপ লেখ :

a) पद् + तुमुन्

b) प्र - नम् + ल्याप्

vi) Substitute in single word:

এককথায় প্রকাশ কর :

a) শয়নং কৃৎবা

b) আগমনং কৃৎবা

vii) What is Sandhi? What is its alternative name?

সন্ধি কী? এর বিকল্প নাম কি?

viii) Where is the suffix 'তুমুন্' used? Give an example.

'তুমুন্' প্রত্যয় কোথায় ব্যবহৃত হয়? একটি উদাহরণ দাও।

ix) Distinguish clearly between क्त and क्तवतु.

পার্থক্য সুনিশ্চিত কর : क्त এবং क्तवतु।

x) Translate into Sanskrit:

সংস্কৃতে অনুবাদ কর :

A farmer had two sons. They were very lazy.

এক কৃষকের দুই পুত্র ছিল। তারা খুব অলস ছিল।

xi) Translate into Bengali or English:

বাংলা অথবা ইংরাজীতে অনুবাদ কর :

सारमेयः उच्चैः शब्दं कुर्वाणः तदाभिमुखं गतवान्।

xii) Change the voice:

বাচ্য পরিবর্তন কর :

a) अहं गजं पश्यामि।

b) बालकः पुस्तकं पठति।

xiii) Who composed the श्रीमद्भगवद्गीता? What is the name of its twelfth chapter?

श्रीमद्भगवद्गीता-र रचयिता के? एर द्वादश अध्यायेर नाम कि?

xiv) “अथ चित्तं समाधातुं न शक्नोषि मयि स्थिरम्”—Who said this and to whom?

“अथ चित्तं समाधातुं न शक्नोषि मयि स्थिरम्”—के, काके एकथा बलेछेन?

xv) Translate into Bengali or English:

বাংলা অথবা ইংরাজীতে অনুবাদ কর :

श्रेयो हि ज्ञानमभ्यासाज्ज्ञानाद्ध्यानं विशिष्यते।

2. Answer any **four** questions:

5×4=20

যে-কোনো চারটি প্রশ্নের উত্তর দাও :

i) Decline:

শব্দরূপ লেখ :

a) युष्मद् in first case-ending singular.

युष्मद्-प्रथमा विभक्तिर एकवचन।

b) तद् (स्त्री) in third case-ending plural.

तद् (स्त्री)-तृतीया विभक्तिर बह्वचन।

c) मुनि in fourth case-ending singular.

मुनि-चतुर्थी विभक्तिर एकवचन।

d) साधु in seventh case-ending singular.

साधु-सप्तमी विभक्तिर एकवचन ।

e) नदी in first case-ending plural.

नदी-प्रथमा विभक्तिर बह्वचन ।

ii) Conjugate:

धातुरूप लेख :

a) √खाद् in लङ् third person singular

√खाद्-लङ् प्रथमपुरुष एकवचन ।

b) √सेव् in लट् first person plural.

√सेव्-लट् उत्तमपुरुष बह्वचन ।

c) √पठ् in लृट् third person plural.

√पठ्-लृट् प्रथमपुरुष बह्वचन ।

d) √दा in लृट् first person singular.

√दा-लृट् उत्तमपुरुष एकवचन ।

e) √कृ in लट् third person dual.

√कृ-लट् प्रथमपुरुष द्विवचन ।

iii) Give the resulting forms:

निष्पन्न रूप दाओ :

a) सह + तुमुन्

b) प्र-वस् + ल्यप्

- c) पठ् + क्त्वाच्
- d) सम् - ग्रह् + ल्यप्
- e) शी + क्त्वाच्

iv) Translate into *Bengali* or *English*:

বাংলা অথবা ইংরাজীতে অনুবাদ কর :

आसीत् पुरा सूर्यवंशे दिलीपस्य सुतो रघुर्नाम। तस्य नाम्नैव
दिलीपवंशो रघुवंश इति विख्यातोऽभवत्। तस्य पुत्रः अजः।
कालेन स यौवनपदवीम् आरूढः अजस्य गुणं विक्रमं च श्रुत्वा
राजकन्या इन्दुमती तस्य कण्ठे विवाहमाल्यम् अर्पयामास।
तदनन्तरं पित्रा सिंहासने स्थापितः।

v) Translate into *Bengali* or *English*:

বাংলা অথবা ইংরাজীতে অনুবাদ কর :

यो न हृष्यति न द्वेष्टि न शोचति न काङ्क्षति।

शुभाशुभपरित्यागी भक्तिमान् यः स मे प्रियः॥

vi) Explain with reference to the context of the following verse:

নিম্নোক্ত শ্লোকটির সঙ্গসঙ্গ ব্যাখ্যা কর :

अनपेक्षः शुचिर्दक्ष उदासीनो गतव्यथः।

सर्वारम्भपरित्यागी यो मद्भक्तः स मे प्रियः॥

3. Answer any two questions:

10×2=20

যে-কোনো দু'টি প্রশ্নের উত্তর দাও :

- i) Frame simple sanskrit sentence with the help of each of the following words:

নিম্নের এক একটি পদের সাহায্যে সরল সংস্কৃত বাক্যগঠন কর :

যুযুৎ, মুনি:, যচ্ছন্তি, পঠামি, সাধব:।

- ii) Translate into Sanskrit with the help of different suffixes mentioned in the brackets:

বন্ধনীর মধ্যে উল্লিখিত বিভিন্ন প্রত্যয়ের সাহায্যে সংস্কৃতে অনুবাদ কর :

- a) I am going to see (তুমুন্) my friend.

আমি আমার বন্ধুকে দেখতে (তুমুন্) যাচ্ছি।

- b) Seeing (ক্ত্বাচ্) the moon the boy felt delighted.

বালকটি চাঁদ দেখে (ক্ত্বাচ্) আনন্দিত হয়েছিল।

- c) Bowing (ল্যপ্) to mother he goes to college.

সে মাতাকে প্রণাম করে (ল্যপ্) মহাবিদ্যালয়ে যায়।

- d) They are coming here laughing (হ্যত্).

তারা হাসতে হাসতে (হ্যত্) এখানে আসছে।

e) Rāma killed (क्तवतु) Rāvaṇa.

রাম রাবণকে হত্যা করেছিলেন (ক্তবতু)।

iii) “ये तु धर्मामृतमिदं यथोक्तं पर्युपासते।

श्रद्धधाना मत्परमा भक्तास्तेऽतीव मे प्रियाः॥”

—Who said this and to whom? Discuss the inner meaning of the verse.

“ये तु धर्मामृतमिदं यथोक्तं पर्यুपासते।

श्रद्धधाना मत्परमा भक्तास्तेऽतीव मे प्रियाः॥”

—কে, কাকে একথা বলেছেন? শ্লোকটির অন্তর্নিহিত তাৎপর্য আলোচনা কর।

iv) Briefly narrate the subject matter of the twelfth chapter of the श्रीमद्भगवद्गीता।

শ্রীমদ্ভগবদ্গীতার দ্বাদশ অধ্যায়ের বিষয়বস্তু সংক্ষেপে আলোচনা কর।

GROUP-B

(Classical Sanskrit Literature)

1. Answer any **ten** of the following questions:

2×10=20

নিম্নলিখিত যে-কোনো দশটি প্রশ্নের উত্তর লেখ :

- i) Who is the author of *রঘুবংশম্*? What is the source of this epic?
রঘুবংশম্ কাব্যের রচয়িতা কে? এই কাব্যের উৎস কি?
- ii) Quote the benedictory verse (মঙ্গলহলোক:) of the epic *রঘুবংশম্*.
রঘুবংশম্ কাব্যের মঙ্গল শ্লোকটি মুখস্থ লেখ।
- iii) Mention the other name of *রঘু-dynasty*? Who was the first king of this dynasty?
রঘুবংশ-এর অপর নাম উল্লেখ কর। এর প্রথম রাজা কে?
- iv) Who is the author of *কিরাতার্জুনীয়ম্*? What type of text is this?
কিরাতার্জুনীয়ম্ কাব্যের রচয়িতা কে? এটি কি ধরনের গ্রন্থ?
- v) Who was *বনেচর*? By whom he was appointed?
বনেচর: কে ছিলেন? তিনি কার দ্বারা নিযুক্ত হয়েছিলেন?
- vi) What are the 'অরিষড্‌বর্গ' as mentioned in *কিরাতার্জুনীয়ম্*?
কিরাতার্জুনীয়ম্ কাব্যে বর্ণিত 'অরিষড্‌বর্গ' কি কি?
- vii) How many types of persons are there in the society according to *নীতিশতকম্*?
নীতিশতকানুসারে সমাজে কত প্রকার মানুষ আছে?

viii) Who composed गण्डीस्तोत्रगाथा? How many verses are there in this text?

गण्डीस्तोत्रगाथा के रचना করেন? এই গ্রন্থে কয়টি শ্লোক আছে?

ix) Who was the hero of the text मेघदूतम्?

মেঘদূত কাব্যের নায়ক কে?

x) Who composed ऋतुसंहारः? How many seasons are described therein?

ঋতুসংহার কে রচনা করেন? এতে কয়টি ঋতুর বর্ণনা আছে?

xi) What is the other name of भट्टिकाव्यम्?

ভট্টিকাব্যের অপর নাম কি?

xii) Name the text authored by श्रीहर्षः.

শ্রীহর্ষ রচিত গ্রন্থের নাম লেখ।

xiii) Who composed गीतगोविन्दम्? How many गीत-s are therein?

गीतगोविन्दम् কার রচনা? এতে কয়টি গীতের সমাবেশ আছে?

xiv) Who composed वैराग्यशतकम्? Name the other शतककाव्य-s composed by him.

वैराग्यशतकम् কে রচনা করেন? তাঁর রচিত অন্যান্য শতক কাব্যগুলি কি কি?

xv) Who was the hero of 'शिशुपालवधम्'? How many cantos are therein?

শিশুপালবধ কাব্যের নায়ক কে? এই কাব্যে কয়টি সর্গ আছে?

2. Answer any **four** of the following:

5×4=20

নিম্নলিখিত যে-কোনো চারটির উত্তর লেখ :

i) Translate into *Bengali* or *English*:

বাংলা অথবা ইংরাজিতে অনুবাদ কর :

दिक्कालाद्यनवच्छिन्नानन्तचिन्मात्रमूर्तये।

स्वानुभूत्येकमानाय नमः शान्ताय तेजसे॥

ii) Translate into *Bengali* or *English*:

বাংলা অথবা ইংরাজিতে অনুবাদ কর :

क्व सूर्यप्रभवो वंशः क्व चाल्पविषया मतिः।

तितीर्षुर्दुस्तरं मोहादुडुपेनास्मि सागरम्॥

iii) Translate into *Bengali* or *English*:

বাংলা অথবা ইংরাজিতে অনুবাদ কর :

श्रियः कुरूणामधिपस्य पालनीं प्रजासु

वृत्तिं यमयुङ्क्तवेदितुम्।

स वर्णिलिङ्गी विदितः समाथयौ युधिष्ठिरं द्वैतवने वनेचरः॥

iv) Explain with context:

সপ্রসঙ্গ ব্যাখ্যা কর :

अज्ञः सुखमाराध्यः सुखतरमाराध्यते विशेषज्ञः।

ज्ञानलवदुर्विदग्धं ब्रह्माऽपि नरं न रञ्जयति॥

v) Explain with context:

সপ্রসঙ্গ ব্যাখ্যা কর :

शैशवेऽभ्यस्तविद्यानां यौवने विषयैषिणाम्।

वार्धक्ये मुनिवृत्तीनां योगेनान्ते तनुत्यजाम्॥

vi) Write short note on: (any one)

সংক্ষিপ্ত টীকা লেখ : (যে-কোনো একটি)

बुद्धचरितम्, चरित्रशास्त्रिका

3. Answer any two of the following: 10×2=20

যে-কোনো দু'টি প্রশ্নের উত্তর দাও :

i) Estimate the excellence of 'गीतगोविन्दम्' in the field of Sanskrit Lyrical poetry.

संस्कृत गीतिकाव्येन जगते गीतगोविन्द'र गुरुत्व निर्णय कर।

ii) Discuss in brief the physical structure and qualities of दिलीप: according to your prescribed text.

তোমার নির্বাচিত পাঠ্য অবলম্বনে দিলীপের শারীরিক গঠন ও গুণাবলী সংক্ষেপে আলোচনা কর।

iii) "हितं मनोहारी च दुर्लभं वचः"—Show how the speech of वनेचर will be at the same time हितम् and मनोहारी?

"हितं मनोहारी च दुर्लभं वचः"—बनेचरेर उक्ति एकाधारे हितं ओ मनोहारी किरूपे तओ ओलोओनओ कर।

iv) Discuss in brief the origin and development of Sanskrit Mahākāvya.

संस्कृत महाकाव्येन उद्गस ओ क्रमविकाश संक्षेपे ओलोओनओ कर।